

SPRAWOZDANIE

Wyższej Szkoły handlowej

(z prawem publiczności i jednorocznej służby wojskowej, w myśl rozporządzenia c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 19-go maja 1901 l. 9597 c. i k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 9-go listopada 1901 l. 39926, II.).

W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1903.

NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ.

W KRAKOWIE

CZCIONKAMI Drukarni Literackiej

pod zarządem L. K. GÓRSKIEGO.

1903.

4256

SPRAWOZDANIE WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

o rozwoju szkolnictwa i administracyjnej służby w sprawach handlowych
w Krakowie, wydany i drukowany dnia 15 maja 1903 r. w drukarni
literackiej w Krakowie z dep. 8 listopada 1902 r. 20025-113.

SPRAWOZDANIE WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1903.

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA

W KRAKOWIE

WYDAWCA: Drukarnia Literacka

Dr. Józef L. W. Dobrzański

1903

4256

SPRAWOZDANIE WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

(z prawem publiczności i jednorocznej służby wojskowej w myśl rozporządzenia
c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 19 maja 1901 l. 9597 i c. k. Mini-
sterstwa obrony krajowej z dnia 9 listopada 1901 l. 39920, II.).

W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1903.

NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ.

—
W KRAKOWIE
CZCIONKAMI Drukarni Literackiej
POD ZARZĄDEM L. K. GÓRSKIEGO.
1903.

SPRAWOZDANIE

WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

(z prawem publiczności i jednorocznej służby wojskowej w tymże rozporządzeniu
o k. Ministerstwa Wyższej Szkoły Handlowej z dnia 19 maja 1901 r. 9945 i c. k. Mini-
sterstwa Obrony Krajowej z dnia 9 listopada 1901 r. 30020. II.)

W KRAKOWIE

ogłoszone z końcem roku szkolnego 1903.

NAKŁADEM WYŻSZEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

W KRAKOWIE

CZCIONKAMI Drukarni Literackiej

POD ZARZĄDEM L. K. GÓRSKIEGO.

1903.

Wiadomości ogólne.

Wyzsza szkoła handlowa należy dzisiaj (rozporządzenie c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 9 listopada 1901 l. 39.920, II.) do rzędu tych zakładów naukowych, które pod tymi samymi warunkami, jak gimnazya i szkoły realne, nadają uczniom prawo jednorocznej służby. Szkoła posiada przeto nie tylko taką samą organizację naukową, jak inne szkoły tej kategorii w Austrii, ale także zapewnia swej młodzieży te same pod każdym względem prawa. Jeżeli wreszcie spełnione zostaną warunki, których domaga się c. k. Ministerstwo wyz. i ośw. w reskrypcie z dnia 28 lipca 1900 l. 35.118, szkoła otrzyma tytuł Akademii. Warunkami tymi są: umieszczenie szkoły pod każdym względem odpowiednie, należyte jej urządzenie i wyposażenie, a w końcu ustanowienie własnego grona nauczycielskiego. Pod tym względem stan rzeczy jest następujący:

Szkoła znajduje się jeszcze zawsze w dotychczasowym we wszystkich miarach nieodpowiednim budynku. Sprawa innego jej pomieszczenia nie schodzi atoli z porządku dziennego; według wszelkiego prawdopodobieństwa budowa nowa zacznie się na wiosnę r. 1904 na placu kapucyńskim.

Sprawa własnego grona nauczycielskiego posunęła się o krok naprzód. Memoryał kuratorji szkoły do Rady miasta Krakowa

o użyczenie gwarancyi funduszowi emerytalnemu szkoły doczekał się ze strony Rady przychylnego załatwienia. Na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 1903 Rada miasta powzięła następujące uchwały:

1. Rada miasta uznaje potrzebę utworzenia funduszu emerytalnego dla dyrektora i dwóch nauczycieli zawodowych wyższej szkoły handlowej w Krakowie, według przepisów ustawy z 14 1896 Dz. p. p. Nr. 74.

2. Do funduszu tego wpływać będą:

a) taksy nominacyjne, do których uiszczenia będą obowiązani wymienieni w ustępie 1. trzej członkowie ciała nauczycielskiego w myśl patentu cesarskiego z 27 stycznia 1840 za potrąceniem należności od dekretów nominacyjnych przez nich uiszczonych;

b) stałe wkładki roczne tychże członków w myśl przepisów państwowej ustawy emerytalnej z 14 maja 1896 Dz. p. p. Nr. 74;

c) 1000 koron rocznie z ogólnych dochodów szkoły.

3. Gmina zobowiązuje się pokrywać niedobory tego funduszu aż do wysokości $\frac{1}{8}$ części pod warunkiem, że kraj i Izba handlowo-przemysłowa zobowiążą się pokryć pozostałe $\frac{7}{8}$ części niedoboru.

4. Gwarancya gminy obowiązująca ma do czasu upaństwowienia lub ukrajowienia tej szkoły, względnie najwyżej przez jeden cały okres służbowy t. j. przez lat 30, gdyby szkoły wcześniej nie przyjęto na etat państwa lub kraju, poczem wkładki uiszczone przez gminę a niewyczerpane zostają wraz z narosłymi odsetkami z funduszu emerytalnego wycofane i wracają do gminy jako jej własność.

Obecnie wypadnie kuratorji udać się do Izby handlowej w Krakowie i do Sejmu krajowego we Lwowie z prośbą o żądane przez Radę miasta uzupełnienie funduszu emerytalnego. Na tem miejscu wolno wyrazić nadzieję że i tu i tam sprawa dozna przychylnego załatwienia.

W ubiegłym roku szkolnym zaszły w składzie grona nauczycielskiego ważne zmiany. Kuratorya, pragnąc w obrębie dzisiejszych warunków zapewnić szkole własnych nauczycieli — co ze względu na potrzeby szkoły jest rzeczą konieczną — korzystając z § 25 statutu organizacyjnego, powołała na podstawie umowy kilku stałych nauczycieli a mianowicie pp: Bolesława Woysym

Antoniewicza do przedmiotów zawodowych, prof. Leona Krótkowskiego do języka i literatury polskiej, prof. Pawła Rongiera do języka francuskiego, c. k. radcę szkolnego i profesora Romana Spitzera do historii i geografii. Prof. Antoniewicz objął swe obowiązki z dniem 1 lutego 1903, inni wymienieni profesorowie obejmą je z nowym rokiem szkolnym. Te postanowienia kuratorji, acz dla dobra i pożytku szkoły obmyślane, spowodowały konieczność ustąpienia wielu docentów, którzy przez długie lata doskonałym i wzorowym spełnianiem swych obowiązków, zrozumieniem odrębnych potrzeb szkoły, obywatelskim pojmowaniem swego stanowiska tak względem szkoły, jak i względem uczniów, zasłużyli się skutecznie w organizacyi szkoły. Żał przeto rozstać się z tymi wypróbowanymi przyjaciółmi, względem których szkoła poczuwa się do wdzięczności. W chwili rozstania się szkoła składa przeto publiczne podziękowanie i uznanie wieloletnim swym współpracownikom a mianowicie WPanom: Hołubowiczowi Kazimierzowi, profesorom: Heckowi Waleryanowi, Lachowiczowi Julianowi, Mazanowskiemu Mikołajowi, Dr. Mokrzyckiemu Witoldowi, adjunktowi banku austr. węgier. w Krakowie, Olesiowi Andrzejowi, rachmistrzowi gazowni miejskiej, Pompe Edwardowi i Drzewickiemu Józefowi, urzędnikom filii Banku krajowego i p. Miszkiewiczowi Wiktorowi, urzędnikowi Banku gal. dla handlu i przemysłu w Krakowie.

Niemniej należy się podziękowanie pp. Luksowi Józefowi, inspektorowi kol. państw. w Stanisławowie i p. Zawilińskiemu Romanowi, dyrektorowi c. k. gimnazjum w Tarnowie; obaj czynni przez dłuższe lata, opuścili szkołę z powodu przeniesień służbowych.

Z nowym rokiem szkolnym zajdą także pewne zmiany w planie naukowym szkoły. JE. ks. p. Minister oznajmił reskr. z d. 21 stycznia 1903 l. 2134, że wypracowano normalny plan nauki dla cztero-klasowych wyższych szkół handlowych (Akademii handlowych) — przed którego ostatecznem ustaleniem życzy sobie wysłuchać opinii gromad nauczycielskich. Opinię grona krakowskiego odesłano dnia 17 marca 1903 a według informacji zasięgniętych w c. k. Ministerstwie, plan normalny dla cztero-klasowych szkół handlowych już ustalony z nowym rokiem szkolnym wejdzie częściowo w życie. Ideą przewodnią nowego planu jest pewne lepsze ugruntowanie nauk zawodowych w szkole i bardziej

celowa organizacja przedmiotów pomocniczych. Ważniejsze zmiany są następujące: wprowadzenie nauki algebry w program nauk szkolnych, przekształcenie nauki historii powszechnej na historię handlu, opartą na tle rozwoju stosunków historycznych, rozszerzenie nauki korespondencji handlowej a wreszcie lepsze ustosunkowanie przedmiotów w ogólnym rozkładzie na pojedyncze kursa.

Zbiory naukowe doznały nowego rozszerzenia; zakupione zostały dwie nowe maszyny do pisania, zwiększyły się zbiory biblioteczne i geograficzne itd., nie można było jednak — z powodu braku miejsca — i w tym roku myśleć o gabinetach i pracowniach, przewidzianych statutem organizacyjnym szkoły. I nadal przeto korzystali uczniowie z pracowni i zbiorów naukowych innych zakładów, a więc z pracowni chemicznej c. k. państwowej szkoły przemysłowej, z gabinetu fizycznego c. k. gimnazjum św. Jacka i z gabinetu przyrodniczego c. k. męskiego Seminarium nauczycielskiego. Za te ułatwienia naukowe w ubiegłym roku szkolnym Zarząd szkoły składa niniejszem najżywsze podziękowanie Szanownym Dyrektorom wyżej wymienionych zakładów naukowych.

Do środków naukowych zaliczyć należy wycieczki naukowe uczniów, o których w ubiegłym roku szkolnym w szczególniejszej pamiętano mierze. Kronika tych wycieczek jest następująca:

19. września 1902 r. zwiedzali uczniowie wszystkich kursów wystawę jubileuszową prac członków krakowskiego Towarzystwa technicznego.

10. listopada 1902 uczniowie kursów III i IV zwiedzali młyny parowe i piekarnię w Podgórzu.

3. grudnia 1902. Wapiennik miejski w Podgórzu (kurs III).

7. stycznia 1902. Browar Johna i Synów (kurs III i IV).

14. stycznia 1902. Gorzelnię w Płaszowie (kurs III i IV).

18. marca 1903. Fabrykę cementu Libana i Ski w Bonarce (kurs III).

1. kwietnia 1903. Fabrykę mydeł St. Rożnowskiego (kurs III i IV).

29. kwietnia 1903. Gazownię miejską (kurs III).

22. i 23. maja 1903 wycieczka dwudniowa kursu III i IV.

z programem następującym: a) huta szklana Kupfer i Glaser w Tarnowie; b) kopalnia ropy w Krygu; c) rafinerya ropy Towarzystwa karpackiego w Glinniku maryampolskim; d) fabryka kwasu siarkowego w Gorlicach.

II. Plan nauk w wyższej szkole handlowej.

Liczba porz.	Przedmioty	godzin tygodniowo w kursie				Razem
		I.	II.	III.	IV.	
I. Obowiązkowe:						
I.	Język polski	4	4	3	3	14
II.	Język niemiecki i korespondencya	5	5	5	4	19
III.	Język francuski	3	4	4	4	15
IV.	Rachunki kupieckie	4	4	2	2	12
V.	Arytmetyka ogólna i polityczna	—	2	2	—	6
VI.	Geometria	2	—	—	—	
VII.	Korespondencya handlowa	—	2	2	—	6
VIII.	Ćwiczenia kantorowe	2	—	—	—	
IX.	Buchalterya	—	2	4	—	13
X.	Kantor wzorowy	—	—	—	7	
XI.	Nauka o handlu	—	1	—	—	1
XII.	Prawo wekslowe	—	—	2	—	4
XIII.	Prawo handlowe	—	—	—	2	
XIII.	Ekonomia społeczna	—	—	—	3	3
XIV.	Nauka o środkach komunikacyj- nych	—	—	—	1	1
XV.	Geografia handlowa	2	2	2	2	8
XVI.	Historya powszechna	2	2	2	2	8
XVII.	Historya naturalna	3	—	—	—	3
XVIII.	Fizyka	3	—	—	—	3
XIX.	Chemia	—	3	2	—	5
XX.	Towaroznawstwo	—	—	2	2	4
XXI.	Kaligrafia	3	2	—	—	5
XXII.	Stenografia i pisanie maszynowe	—	—	2	2	4
Razem . . .		33	33	34	34	134
II. Nadobowiązkowe:						
XXIII.	Język angielski	—	2	2	2	6
XXIV.	Język rosyjski	—	2	2	2	6
XXV.	Ćwiczenia chemiczne	—	—	3	—	3
XXVI.	Ćwiczenia towaroznawcze	—	—	—	3	3
XXVII.	Gimnastyka	2	2	2	2	8
Razem . . .		35	39	43	43	160

III. Program nauk szczegółowy.

A. Przedmioty obowiązkowe.

I. Język polski (wykładowy).

Cel nauki: W rozszerzającym się stopniowo zakresie myśli uczniów biegle i pod względem stylu poprawne władanie językiem w mowie i piśmie. Pogląd na ważniejsze epoki dziejów piśmienictwa, oparty przeważnie na życiorysach poetów i na lekturze kilku wybitnych dzieł klasyków. Poznanie na tej podstawie głównych rodzajów prozy i poezji.

KURS I. (4 godziny).

Gruntowne utrwalenie zasad gramatyki, które ma także posłużyć za przygotowanie do nauki obcych języków. Głosownia i fleksja. Nauka o zdaniu. Biegłość i wprawa w ortografię. Czytanie i omawianie wzorowych ustępów z prozy opowiadającej i opisowej. Deklamacja.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie domowe i szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie nauki o zdaniu i interpunkcji. Dalsze ćwiczenia ortograficzne. Lektura i omawianie trudniejszych wzorowych ustępów z prozy opowiadającej i opisowej. Rozbiór ich przewodniej myśli i stylu. Deklamacja i wyuczanie się na pamięć krótkich ustępów z prozy lub tychże streszczanie.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (3 godziny).

Oparta na przykładach charakterystyka form artystycznych z zakresu poezji i prozy, przyczem wyjaśnić można główne zasady prozody i metryki. Lektura przekładów klasycznych poetów greckich i rzymskich, jakoteż poetów średniowiecznych. Przegląd utworów poezji do Mickiewicza (włącznie) w związku z najważniejszymi datami z życia czytanych poetów. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS IV. (3 godziny).

Lektura i rozbiór arcydzieł poezji i prozy nowożytnych poetów. klasycznych w związku z wyjaśnieniami literackimi i biograficznymi. Ćwiczenia i wykłady ustne.

Co trzy tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

II. Język niemiecki i korespondencya.

Cel nauki: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiednia biegłość w ustnym a zupełna pewność w piśmiennem używaniu języka tak w mowie potocznej, jak i kupieckiej. Poznanie najważniejszych dzieł literatury i niemieckiej, poczynając od Lesinga wedle stosownego wyboru.

KURS I. (5 godzin).

Gruntowne utrwalenie zasadniczych prawideł gramatycznych. Zdanie pojedyncze. Głosownia. Imiona. Partykuły.

Ćwiczenia ortograficzne ze szczególnem uwzględnieniem długich i krótkich samogłosek. Dzielenie wyrazów i pisanie wielkich liter, praktyczne ćwiczenia w interpunkcyi. Miesięcznie jeden dyktat.

Czytanie biegle i z należytem zrozumieniem. Opowiadanie czytanych ustępów. Wyuczanie się na pamięć odpowiednich ustępów z książki.

Co dwa tygodnie naprzemian zadanie szkolne i domowe.

KURS II. (5 godzin).

Słowo. Zdanie pojedyncze rozwinięte. Zdanie złożone. Zdania współrzędne i połączone.

Lektura wedle wypisów z objaśnieniami i rozbiór ustępów na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć ustępów poetycznych i prozaicznych. Wypracowania piśmienne. Co miesiąc dyktat dla wprawy w ortografię. Opisy i opowiadania wedle danych dyspozycji.

Co trzy tygodnie zadanie szkolne i domowe.

KURS III. (5 godzin).

Zdanie złożone (zdanie połączone podrzędne i okresy). Etymologia. Lektura i omawianie trudniejszych ustępów treści opowiadającej i opisowej. Rozbiór tychże na główne myśli. Wyuczanie się na pamięć i deklamacja poetycznych i prozaicznych ustępów.

Ćwiczenia piśmienne: Dwa zadania miesięcznie, naprzemian szkolne i domowe. Pisanie listów prywatnych.

KURS IV. (4 godziny).

Zasady prozody i metryki. Ćwiczenia w dysponowaniu. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów wzorowych od Lesinga począwszy. Krótkie życiorysy najważniejszych poetów tego okresu ze szczególnem uwzględnieniem poetów austriackich.

Co miesiąc zadanie szkolne i domowe, między temi jeden temat wolny z tego, co uczeń sam przeżył, widział lub słyszał.

Systematycznie przeprowadzona nauka kupieckiej korespondencji w języku niemieckim. Wyuczenie się na pamięć charakterystycznych frazesów, form i zwrotów.

Zadania domowe i szkolne w miarę potrzeby.

U w a g a. Nauka udziela się już od klasy I. wyłącznie w języku niemieckim.

III. Język francuski i korespondencja.

Ce l n a u k i: Dostateczna znajomość form i składni. Odpowiednia biegłość w ustnem a zupełna pewność w piśmiennem użyciu języka, tak w mowie potocznej, jak i kupieckiej. Zaznajomienie się z kilku najważniejszymi dziełami literatury francuskiej od Ludwika XIV. wedle stosownego wyboru.

KURS I. (3 godziny).

Dokładne poznanie wymowy i najważniejsze prawidła z nauki o formach. Ćwiczenia w czytaniu i ortografii. Słowa posiłkowe „avoir“ i „être“ oraz odmiana słów regularnych. Częste tłumaczenie w szkole i w domu.

Co dni 14 zadanie szkolne.

KURS II. (4 godziny).

Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach. Ustne i pisemne ćwiczenia gramatyczne. Dyktaty. Rozbiór i kursoryczna lektura ustępów z chrestomatyi. Przyswojenie sobie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia pamięciowe. Stopniowe próby w ustnem wysławianiu się.

Oprócz ciągłych ćwiczeń domowych, co dni 14 zadanie szkolne.

KURS III. (4 godziny).

Główne prawidła składni. Dalszy ciąg lektury. Wprowadzenie w korespondencyą handlową. Objasnienie, rozbiór, uczenie się na pamięć i układanie zwykłych listów kupieckich Łatwe zadania. Pomnażanie zasobu słów i zwrotów. Ćwiczenia w ustnem wysławianiu się.

W ciągu roku używać się będzie coraz przeważniej języka francuskiego podczas nauki.

Co 8 dni zadanie domowe, co 14 dni szkolne.

KURS IV. (4 godziny).

Rozszerzenie i uzupełnienie składni. Kursoryczne powtórzenie całej gramatyki. Lektura prozaicznych i poetycznych celniejszych utworów z czasów od Ludwika XIV., z podaniem treści i objaśnieniami w języku francuskim.

Systematycznie przeprowadzona nauka korespondencyi kupieckiej w języku francuskim. Wyuczenie się na pamięć charakterystycznych frazesów, form i zwrotów.

W tym roku używa się podczas nauki wyłącznie języka francuskiego. Co miesiąc 2 zadania domowe, 1 szkolne, między niemi jedno na temat przez ucznia wybrany.

IV. Rachunki kupieckie.

Cel nauki: Na jasnym zrozumieniu oparta biegłość w przeprowadzeniu wszelkich obrachowań ważnych dla kupców z zakresu handlowego, jakoteż bankowego, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb praktyki kupieckiej.

KURS I. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie 4 działań rachunkowych liczbami całymi i dziesiętnymi i ułamkami zwyczajnymi, ze szczególnem uwzględnieniem dokładnego a szybkiego liczenia praktycznego. Działania liczbami mianowanymi, z zastosowaniem wzajemnego stosunku miar, wag i monet najgłówniejszych państw handlowych.

Reguła trzech pojedyncza: metoda rozkładania i redukcji. Składana reguła trzech. Reguła łańcuchowa. Rachunek przeciętny. Reguła spółki i reguła mieszaniny.

Oprócz bieżących zadań domowych, miesięcznie 2 zadania szkolne.

KURS II. (4 godziny tygodniowo).

Powtórzenie trudniejszych partyj roku pierwszego. Wyczerpujące traktowanie rachunku odsetkowego, od setki do setki i w setce.

Zastosowanie rachunku odsetkowego w praktyce handlowej. Obliczanie kosztów handlowych (skonta, komisowego, rabatu etc.), strąceń frachtowych (tara, nawaga, refakcja, etc). Pojedyncze obliczenia towarowe (rachunki miejscowe i pojedyncze faktury). Rachunki zysków i strat. Rachunek procentowy w ściślejszem znaczeniu. Obliczanie procentu rachunków bieżących (conto-corrente) według rozmaitych metod. Rachunek terminowy, rachunek dyskontowy.

Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie najważniejszych części przedmiotu kursu 2-go.

Najpotrzebniejsze wiadomości praktyczne z rachunku szlachetnych metali i monet. Obliczanie weksli zagranicznych (dewiz) według ceduł najważniejszych miejscowości giełdowych (także zamorskich). Obliczanie papierów wartościowych w wiedeńskiej cecule urzędowej, notowanych według zagranicznych ceduł giełdo-

wych. Obliczenia towarowe, faktury, rachunki sprzedaży, kalkulacje pojedyncze i składane.

Co 14 dni zadanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny tygodniowo).

Powtórzenie rachunku monet, dewiz i papierów wartościowych ze szczególnem uwzględnieniem zagranicznych, a mianowicie zamorskich miejscowości. Wprowadzenie do rachunków przedwstępnych (arbitraż), arbitraż weksli i efektów. Rachunki towarowe: powtórzenie kalkulacji. Obliczenie paritetów i wykonanie kalkulacji zboża, kawy, cukru, bawełny, nafty i spirytusu według praktyki wybitniejszych światowych ognisk handlowych.

Co 14 dni zadanie szkolne.

V. Arytmetyka ogólna i polityczna.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych działów arytmetyki ogólnej i politycznej z szczególniejszem uwzględnieniem potrzeb praktycznych.

KURS II. (2 godziny).

Cztery działania na liczbach ogólnych. Ułamki, stosunki, proporcje, potęgi, pierwiastki, logarytmy. Co 8 dni zadanie domowe, co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Równania 1-go i 2-go stopnia o jednej i kilku niewiadomych. Równania nieoznaczone, wykładnicze, szeregi arytmetyczne i geometryczne, kombinacje. Zasady rachunku prawdopodobieństwa, wzór Newtona.

Rachunek procentu składanego i rentowego. Pożyczki. Plany amortyzacyjne. Obliczanie rent dożywotnich i spadków. Niektóre ważne zadania z rachunku ubezpieczenia na życie.

Co 14 dni zadanie domowe, co 4 tygodnie zadanie szkolne.

VI. Geometria.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych twierdzeń geometrycznych, potrzebnych do rozwiązywania zadań rachunkowych i konstrukcyjnych, przychodzących często w życiu.

KURS I. (2 godziny).

Elementy planimetrii ze szczególnem uwzględnieniem figur prostolinijnych i koła. Objaśnienie przecięć stożkowych. Elementy stereometrii, osobiłwie obliczanie wielkości ważniejszych brył.

VII. Korespondencya handlowa.

Cel nauki: Biegłość w układaniu listów handlowych z uwzględnieniem poprawnego stylu. Zrozumienie zwyczajów kupieckich i odpowiednich zagadnień prawnie handlowych.

KURS II. (2 godziny).

Istota i forma listu kupieckiego. Manipulacya z przechodzącymi listami wogóle. Szczegółowe opracowanie listów z rozmaitych dziedzin ruchu handlowego, o ile te są zrozumiałe dla uczniów tego kursu. (Równocześnie z kursem teoretycznym odbywa się pisanie listów, będących w związku rachunkowością).

Przy układaniu listów wzorowych w szkole powinni uczniowie, o ile możliwości, przykładać się do samoistnego współprawnictwa i przyswajać sobie już na tym kursie pewne zwroty listów handlowych. Za zadanie domowe uchodzą kopie wypracowanych w szkole listów.

Co 3 tygodnie zadanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Systematyczna nauka korespondencyi: Szczegółowe wypracowanie listów z poszczególnych dziedzin handlu, w połączeniu z dalszym ciągiem innych praktyk handlowych.

Łatwiejsze kontrakty, umowy, podania do władz (n. p. zażalenie o zmianie zaszelej w firmie etc.).

Zadanie domowe i szkolne jak w kursie II.

VIII. Ćwiczenia kantorowe (w języku polskim i niemieckim).

Cel nauki: Biegłość w wykonywaniu pisemnych prac kantorowych w interesie bankowym i towarowym.

KURS I. (2 godziny).

Wygotowanie prostych not i rachunku w handlu towarowym, faktur, rachunków kupna i sprzedaży. Wypełnianie weksli, prze-

kazów i bonów. Pokwitowania i potwierdzenia odbioru. Dokumenty odnoszące się do ruchu towarowego (frachty, conosementy etc.). Dokumenty odnoszące się do ruchu pocztowego (adresy, i przekazy pocztowe pieniężne, zlecenia pocztowe, wysyłka pakietów pocztowych do kraju i zagranicę). Telegramy. Uczniowie powinni po części sami sporządzać potrzebne formularze.

IX. Buchalterya i kantor wzorowy.

Cel nauki: Teoretyczne i praktyczne wiadomości o rozmaitych metodach prowadzenia ksiąg kupieckich.

KURS II. (2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ilościowego i wartościowego. Teoretyczne objaśnienie celu prowadzenia ksiąg. Najważniejsze ustępy ustawy handlowej, odnoszące się do prowadzenia ksiąg handlowych. Urządzenie ksiąg handlowych. Objaśnienie wyrażeń technicznych. Przerobienie kilku przykładów ksiązkowania interesów towarowych, wekslowych, spedycyjnych i komisowych. Przeprowadzenie obszerniejszego przykładu interesów spółki handlowej przez przeciąg jednego miesiąca z odpowiednią korespondencją i odnośnem zamknięciem ksiąg.

KURS III. (4 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia wartościowego i ilościowego. Wartość i charakter tego ksiązkowania. Objaśnienie rachunków, ksiąg głównych i pomocniczych. Praktyczne przeprowadzenie przykładu przerobionego już na drugim roku według buchalteryi pojedynczej, przyczem ma być uczniom jasno wskazana różnica między jednym a drugim systemem ksiązkowania. Praktyczne przeprowadzenie dwumiesięcznego przykładu interesu towarowego hurtownego przez buchalteryę podwójną z uwzględnieniem interesu wekslowego, komisowego i spedycyjnego. Równocześnie mają być sporządzone odnośne dokumenta handlowe. Zamknięcie ksiąg. Buchalterya jawnej spółki handlowej i kas oszczędności. Istota prowadzenia tajnej buchalteryi.

KURS IV. (7 godzin).

Buchalterya spółek handlowych: komandytowej i akcyjnej. Interes partycypacyjny. Buchalterya bankowa, fabryczna i rolni-

cza. Zasady buchalteryi amerykańskiej i państwowej (kameralnej). Wypracowanie zawitych bilansów.

Przez ostatnie pięć miesięcy tego roku:

Ćwiczenia w kantorze wzorowym:

Praktyczne ksiązkowanie paromiesięcznego przykładu interesu, przyczem uczniowie mają być rozdzieleni według różnych gałęzi przedsiębiorstwa, jednakowoż związek pojedynczych interesów pomiędzy sobą ma być zachowany.

Wypracowanie odnośnej do interesu korespondencyi i innych dokumentów z uwzględnieniem ważniejszych obrotów komunikacyjnych, jako to: pocztowej kasy oszczędności, rachunków żyrowych i innych, banków, asekuracyi i t. p.

Zakończenie tego przedmiotu polega na sporządzeniu bilansów i inwentarzy, z dołączeniem zestawienia majątku pojedynczych działów interesu, względnie rachunku strat i zysków.

X. Nauka o handlu.

Celem nauki o handlu jest zaznajomnienie uczniów z najważniejszymi urządzeniami handlu, a przez to wprowadzenie niejako w kupieckie studia.

KURS II. (1 godzina).

Zasadnicze pojęcia handlu w szczególności. Rodzaje handlu. Przedmioty handlu. Handel towarów, kupno i sprzedaż. Środki wymiany w handlu. O pieniądzu w ogólności, waluty, miary i wagi w handlu najważniejszych państw. Środki wypłaty w obrocie (złoto, srebro, monety zdawkowe, banknoty, чеки, asygnaty kasowe, weksle).

Stan handlowy: kupiec, firma, personal pomocniczy w handlu.

Spółki handlowe. Pośrednicy handlowi: komisant, spedytor, agent, przewoźnik. Środki pomocnicze handlu: koleje żelazne, żegluga, poczta, telegraf, ubezpieczenia, jarmarki, domy składowe, Izby handlowe, giełdy, banki etc. Szczegółowe wyjaśnienie organizacji pocztowej kasy oszczędności w Austrii.

XI. i XII. Prawo wekslowe i handlowe.

Cel nauki. Uzyskanie wiadomości z prawa wekslowego i handlowego, potrzebnych kupcowi w praktyce, oraz należyte ich stosowanie w obrocie handlowym. Obznajomienie z najważniejszymi stosunkami prawnymi, wynikającymi z prowadzenia czynności handlowych.

KURS III. (2 godziny).

Prawo wekslowe. Materyalne prawo wekslowe podług ordynacyi wekslowej (w formie objaśnienia przepisów tejże ordynacyi). Nauka o stemplu wekslowym. Najważniejsze zasady procesu wekslowego, mianowicie wyjaśnianie środków dowodowych i środków prawnych. Objaśnianie wszystkich tych punktów za pomocą praktycznych przykładów i przypadków. Omówienie odmiennych ustaw zagranicznych, w szczególności ustawy węgierskiej.

KURS IV. (2 godziny).

Prawo handlowe, prawo konkursowe, prawo przemysłowe, ochrona znaczków, wzoru i ochrona patentowa; urządzenie i zakres działania Izb handlowych i przemysłowych, tudzież Gremiów (kongregacyi) kupieckich.

Podstawę wykładów tworzy powszechny kodeks handlowy niemiecki, obowiązujący w Austrii, przytem historyczne i praktyczne — nie szczegółowe jednak — objaśnienia przepisów postępowania spornego, odnoszące się do wykonywania sądownictwa, tudzież ordynacyi konkursowej. Zasadnicze przepisy ordynacyi przemysłowej i patentu o handlu obnośnym, oraz najważniejsze przepisy podatkowe dotyczące handlu. Dla ułatwienia zrozumienia tam, gdzie potrzeba, praktyczne objaśnienie pojęć prawnych powszechnego kodeksu cywilnego.

XIII. Ekonomia społeczna.

Nauka gospodarstwa społecznego.

Cel nauki: Zrozumienie ogólnych prawideł gospodarczych ze szczególnem uwzględnieniem objawów obrotu handlowego.

KURS IV. (3 godziny)

Znaczenie gospodarstwa społecznego, pojęcia zasadnicze (gospodarstwo indywidualne, a społeczne, dobro itd.).

Wytworzenie dóbr i jego czynniki: przyroda, praca, zasoby, współdziałanie tych czynników.

Obrót dóbr: a) Zamiana, wartość zmienna, cena, popyt i popyt, wolna konkurencja, monopol. b) Pieniądz, system monetarny. c) Kredyt. d) Nauka o handlu. e) Komunikacje, f) System celny.

Podział dóbr: Robotnicy, kapitaliści, przedsiębiorcy, dochód. Nierówność w podziale dóbr.

Spożycie dóbr: Spożycie wytwórcze i niewytwórcze. Ubezpieczenia.

Wpływ państwa na gospodarstwo społeczne: Środki wzmocnienia wytwórczości wogóle. Politika: rolnicza, przemysłowa, handlowa. Kwestya celna i kolejowa. Przesilenia. Podatki i kredyt publiczny.

Zakończenie: Dzieje doktryn ekonomicznych: Merkantylizm (Colbert), Fizyokratyzm (Quesnay), System przemysłowy (Adam Smith). Szkoła wolnego handlu. Kierunki przeciwne.

XIV. Nauka o środkach komunikacyjnych.

Cel nauki: Celem tej nauki jest zapoznanie uczniów z nowożytnymi środkami komunikacyjnymi (kolejami żelaznymi i drogami wodnymi), z ich ekonomicznym znaczeniem oraz z odnośnymi przepisami prawnymi i postanowieniami taryfy.

KURS IV. (1 godzina).

1) Rozwój środków komunikacyjnych ze szczególnem uwzględnieniem Austro-Węgier, ich wpływ na ukształtowanie się państwowych, ekonomicznych i społecznych stosunków. Zakres działania państwa na tem polu (polityka komunikacyjna, system koncesyi, prawo państwa do nadzoru i normowania taryf). Systemy administracyjne co do środków komunikacyjnych.

2) Przepisy prawne, dotyczące umowy o przewóz, międzynarodowe układy taryfowe, ogólne przepisy taryfowe.

3. Rozwój taryf na kolejach żelaznych i drogach wodnych. Systemy taryfowe. Objasnienie taryfy osobowej i rzeczowej. Istota i ustrój związków oraz karteli taryfowych.

4) Sposoby zaznajamiania się z wykazami taryfowymi, wnoszenie reklamacji w sprawie kosztów przewozu, terminu dostawy, wreszcie reklamacje o odszkodowanie (uszkodzenie towarów itd.).

5) Ogólny pogląd na ustawy i taryfę celną. Zasada ocenia towarów.

XV. Geografia handlowa.

Cel nauki: Znajomość stosunków handlowo-geograficznych poszczególnych państw ziemi, ich miejsce i udział w ruchu handlowo-światowym z uwzględnieniem ich stosunków handlowych i politycznych do Austro-Węgier.

KURS I. (2 godziny).

Pojęcia zasadnicze geografii matematycznej potrzebne do zrozumienia map geograficznych. Zasady geografii fizycznej, przede wszystkim tych jej części, które są w ścisłym związku z produkcją i ruchem handlowym. Szczegółowy opis Monarchii austro-węgierskiej pod względem geograficzno-handlowym (stosunki orograficzne i klimatyczne, ludność, produkcja rolnicza i górnicza, przemysł i handel, najważniejsze linie kolejowe i drogi wodne na morzu i wśród łądu stałego).

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego kursu. Geografia handlowa Niemiec, Szwajcaryi i Włoch, krajów naddunajskich, Czarnogóry i Turcyi, oraz ich kolonij, względnie posiadłości.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego kursu. Geografia handlowa Grecyi, Rosyi, Persyi, Skandynawii, Holandyi, Belgii, Francyi, Hiszpanii, Portugalii oraz ich kolonii.

KURS IV. (2 godziny).

Powtórzenie przedmiotu nauki drugiego i trzeciego kursu. Geografia handlowa Wielkiej Brytanii i jej kolonii, Stanów Zje-

dnoczonych Ameryki północnej, państw Ameryki romańskiej, niezależnych państw Azji, Chin, Japonii, Indochin itd. i Afryki, o ile dla ruchu handlowego mają istotne znaczenie. Szczegółowe powtórzenie geografii Monarchii austro-węgierskiej ze szczególnem uwzględnieniem konstytucyi i administracyi. Pogląd na handel światowy co do ważniejszych jego przedmiotów, jakoteż środków komunikacyjnych chwili obecnej.

Dobrze urządzony gabinet geograficzny ma służyć do ożywienia i ułatwienia nauki.

XVI. Historia.

Cel nauki: Znajomość historyi powszechnej, pojętej ze stanowiska ekonomicznego i kulturnego rozwoju, ze szczególniejszem uwzględnieniem czasów nowszych.

KURS I. (2 godziny).

Historia starożytna do upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego.

KURS II. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego roku, rozdzielone na cały rok. Historia wieków średnich aż do epoki odkryć.

KURS III. (2 godziny).

Kilkakrotne powtórzenie przedmiotu nauki pierwszego i drugiego roku, rozdzielone na cały rok. Historia czasów nowszych, aż do rewolucyi francuskiej. Rozwój Austrii w tej epoce.

KURS IV. (2 godziny).

Historia czasów najnowszych od rewolucyi francuskiej aż do chwili obecnej. Rozwój Austro-Węgier w tej epoce. Pogląd na rozwój powszechny w ten sposób, iż wychodząc od chwili obecnej, przechodzi się główne stopnie rozwoju kulturnego ludzkości wstecz aż do starożytności, — który to sposób postępowania połączony ma być zarazem z ogólnem powtórzeniem przedmiotu nauki wszystkich czterech lat.

XVII. Historia naturalna.

Cel nauki: Poglądowa nauka historii naturalnej jako podstawa do nauki towaroznawstwa ze szczególnem uwzględnieniem tych działów, które są niezbędne do poznania, odróżnienia i badania najważniejszych płodów surowych, będących w handlu.

KURS I. (3 godziny).

- a) Mineralogia: Dokładna nauka o minerałach, mających praktyczne zastosowanie w handlu.
- b) Zoologia: Szczególniejsze uwzględnienie tych klas i typów, które dostarczają w znaczniejszej ilości surowych płodów dla handlu.
- c) Botanika: Dokładne przerobienie tych klas i typów, które dla rolnictwa i handlu mają praktyczne znaczenie.

Objaśnienie rozwoju roślinnych płodów handlowych (guma drzewo itd.).

Cała nauka ma się o ile możliwości odbywać na okazach.

XVIII. Fizyka.

Cel nauki: Znajomość najważniejszych zjawisk w przyrodzie w praktycznem zastosowaniu, o ile możliwości zapomocą eksperymentów.

KURS I. (3 godziny).

Ogólne własności ciał. Siły drobinowe i stany skupienia. Nauka o cieple. Statyka i dynamika ciał stałych, ciekłych i lotnych. Objasnienie maszyny parowej, motorów gazowych i wodnych. Magnetyzm i elektryczność. Objasnienie najważniejszych narzędzi w praktyce, które polegają na prawach akustyki i optyki.

XIX. Chemia.

Cel nauki: Dokładna, na doświadczeniach oparta znajomość ważniejszych pierwiastków i ich związków ze względu na ich pochodzenie, otrzymywanie, własności i zastosowanie, w granicach zakreślonych przez potrzeby handlu i przemysłu.

KURS II. (3 godziny).

Chemia ogólna i chemia związków nieorganicznych z możliwym ograniczeniem części czysto teoretycznej, natomiast ze szczególnem uwzględnieniem tych pierwiastków i związków, które w życiu praktycznem szerokie znajdują zastosowanie.

KURS III. (2 godziny).

Najważniejsze szczegóły z chemii organicznej, omawiane głównie ze względu na zastosowanie praktyczne.

Wycieczki do fabryk chemicznych i pokrewnych należy urządzać, o ile to możliwe, z uczniami obydwu kursów.

Ci uczniowie, którzy chcą nabyć w nauce chemii głębszych wiadomości, mogą brać udział w ćwiczeniach praktycznych w chemicznem laboratorium, gdzie mogą sobie przyswoić zasady analizy jakościowej i ilościowej.

XX. Towaroznawstwo i technologia.

Cel nauki. Systematyczny przegląd najważniejszych towarów handlu światowego (o ile nie omawiano ich już przy nauce chemii) z uwzględnieniem ich charakterystycznych cech, technicznego otrzymywania z materiałów surowych, zastosowania, pochodzenia i częściej używanych sposobów fałszowania.

KURS III. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata mineralnego tak surowych jak i sztucznych, a więc: metale, ich rudy i przetwory hutnicze, towary gliniane, szkło, materiały budowlane, materiały rysunkowe i farbierskie, naturalne materiały opałowe, sole i chlorki metali itd.

Przy omawianiu pojedynczych gałęzi przemysłu należy podnieść wpływy lokalne na ich rozwój (tak sprzyjające, jak i tamujące).

KURS IV. (2 godziny).

Nauka o towarach ze świata roślinnego i zwierzęcego.

- a) Towary pochodzenia roślinnego o budowie roślinnej: Całe rośliny i części tychże, korzenie, liście, kwiaty, owoce, drzewa, kory, włókna itd.
- b) Towary pochodzenia roślinnego, nie mające budowy roślinnej: Gummy, balsamy, olejki eteryczne, tłuszcze, soki mleczne, ekstrakty itd.
- c) Towary pochodzenia zwierzęcego: Całe zwierzęta, mięso, mleko, przetwory z mleka, skóra i jej części (skóry wyprawne, włosy, łuski), kości, zęby, rogi, tłuszcze i ich przetwory, w organizmie zwierzęcym wytwarzane i wydzielane ciała: piżmo, jedwab, wosk, guano, perły, perłowa macica, gąbki itd.

Przy omawianiu towarów ze świata roślinnego i zwierzęcego, należy zaznaczyć ich użytek jako pokarmów, używek, środków leczniczych itd., albo jako materiałów ważnych w technice.

Nauka ma być pogładową, opartą na okazywaniu próbek towarów, tablic itd. i na zwiedzaniu zakładów technicznych.

Tym uczniom, którzy chcą w towaroznawstwie nabyć nie tylko ogólne pogładowe, ale głębsze wiadomości, daną jest do tego sposobność w laboratorium towaroznawczem.

XXI. Kaligrafia.

Cel nauki: Wyrobinienie pięknego i szybkiego pisma.

KURS I. (3 godziny).

Gruntowne ćwiczenia w piśmie łacińskim w różnych wielkościach.

KURS II. (2. godziny).

Pismo rondowe w różnych wielkościach, — kupieckie pismo z uwzględnieniem metody w szybkim piśmie (dyktaty wzorowych listów i wypracowania listów w oznaczonym czasie).

XXII. Stenografia i pismo maszynowe.

Cel nauki: Biegłość w pisaniu 60—80 słów na minutę. Wprawne odczytywanie własnego stenogramu. Wprawa w używaniu maszyny do pisania.

KURS III. (2. godziny).

Tworzenie i skracanie słów.

KURS IV. (2 godziny).

Skracanie zdań. Ćwiczenia stenograficzne. Ćwiczenia z maszynami do pisania.

B. Przedmioty nadobowiązkowe.

XXIII. Język angielski.

Cel nauki: Dostateczna znajomość nauki o formach i zdaniu. Odpowiednia wprawa w wyrażeniu się ustnem i na piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak w stylu handlowym. Zaznajomienie się z najważniejszymi dziełami angielskiej literatury od Elżbiety, według odpowiedniego wyboru.

KURS II. (2 godziny).

Nauka wymowy i akcentowania w systematycznym porządku. Nauka o formach, a ze składni zdania potrzebne do zrozumienia łatwych ustępów do czytania. Przyswojenie należytej wymowy i nauki o formach zapomocą dyktatów i łatwych ustępów do czytania. Ustne i pisemne ćwiczenia. Uzyskanie odpowiedniego zasobu słów i zwrotów. Pod koniec roku pierwsze początki konwersacyi.

Prócz ciągłych prac domowych, co 14 dni jedno wypracowanie szkolne.

KURS III. (2 godziny).

Powtórzenie i rozszerzenie nauki o formach. Dokładne poznanie składni zapomocą gramatyki i stojących z nią w związku ćwiczeń ustnych i pisemnych. Lektura opowiadającej i opisowej prozy. Łatwe wypracowania pisemne. Spamiętywanie i pisanie łatwych wzorowych korespondencyj z zakresu handlowego. Powiększenie zasobu słów i zwrotów. Dalszy ciąg konwersacyi.

Prócz ciągłych wypracowań domowych, co dni 14 jedno wypracowanie szkolne.

KURS IV. (2 godziny).

Krótkie powtórzenie całej gramatyki obok zasad nauki o składaniu wyrazów i interpunkcyi. Lektura poetycznych i prozaicznych ustępów doborowych z podawaniem treści i objaśnień w języku angielskim. Ćwiczenia w korespondencyi handlowej. Przyswajanie pamięci charakterystycznych i wzorowych zwrotów, formułek i frazesów. Częste układanie i kopiowanie wzorowych listów.

Językiem wykładowym jest w tym roku język angielski.

Dwa wypracowania domowe i jedno szkolne co miesiąc.

XXIV. Język rosyjski.

Cel nauki: Poprawna wymowa, dostateczna znajomość gramatyki i pewność w ortografii rosyjskiej. Należyta biegłość w wyrażaniu się ustnem i w piśmie, zarówno w mowie potocznej, jak i w języku handlowym. Pogląd na rozwój literatury rosyjskiej w XIX stuleciu.

KURS II. (2 godziny).

Ćwiczenia w poprawnem wymawianiu i akcentowaniu, pisanu i czytaniu wyrazów i zdań. Nauka o formach, a z nauki o składni reguły potrzebne do zrozumienia zdań pojedynczych. Przyswajanie w pamięci wyrazów i zwrotów rosyjskich, ćwiczenia ustne i pisemne.

Zadania szkolne i domowe naprzemian co 14 dni.

KURS III. (2 godziny).

Lektura i tłómaczenie trudniejszych ustępów prozaicznych treści opowiadającej lub opisującej, jakoteż łatwych poezyj, wraz z krótkimi życiorysami poetów. W związku z lekturą dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku odczytanych ustępów. Dalsze ćwiczenia w gramatyce i ortografii, oraz trudniejsze dyktaty. Pod koniec odczytywanie i omawianie wzorów pism handlowych, bankowych i giełdowych, przyswojenie sobie tytułów, przestrzeganych w stylizacyi rosyjskiej, wyuczanie się wyrażań i zwrotów, jako też terminów w handlowej rosyjskiej stylistyce. Próby tłómaczenia na język rosyjski wzorowych listów i innych

pism i dokumentów handlowych polskich. Wypracowania domowe i szkolne (jedno co dwa tygodnie).

KURS IV. (2 godziny).

Lektura wyborowych ustępów prozaicznych z odpowiedniej książki do czytania i jednego ze znakomitych dzieł literatury XIX. wieku w całości. W związku z lekturą powtórzenie, uzupełnienie i zebranie w system całego przerobionego materiału gramatycznego. Dalsze ćwiczenia w mówieniu i opowiadaniu po rosyjsku, dalsze ćwiczenia w ortografii i stylistyce.

Pogląd na literaturę rosyjską w XIX wieku. Obok tego — dyktaty oryginalnych listów i innych dokumentów rosyjskich, odnoszących się do zawodu kupieckiego, tłumaczenia ich na język polski i retrowersje. Wypracowanie podług danych wzorów w rozumieniu i używaniu najważniejszych terminów zawodowych, odnoszących się do spraw handlowych, bankowych, giełdowych i księzkowania.

Wypracowania domowe i szkolne (1 na miesiąc).

XXV. Ćwiczenia chemiczne.

KURS III. (3 godziny).

Cel nauki: Wprawa w rozbiórach jakościowych i najprostszych oznaczeniach ilościowych technicznych.

XXVI. Ćwiczenia praktyczne w laboratorium towaroznawczem.

KURS IV. (3 godziny).

Cel nauki: Ćwiczenia w pojedynczych częściach towaroznawstwa, stosownie do potrzeb szkoły. Nabycie wprawy w mikroskopowych badaniach i oznaczaniu płodów surowych i fabrykatów.

VI. Kuratora Wyższej Szkoły handlowej.

Przewodniczący:

Mendelsburg Albert, radca cesarski, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III klasy i Franciszka Józefa I., prezes Izby handlowej i przemysłowej, właściciel domu bankowego, radca miejski.

Delegat c. k. Ministerstwa Oświaty:

Dr. Zoll Fryderyk, komandor cesarsko-austriackiego orderu Franciszka Józefa, kawaler ces. austr. orderu żelaznej korony III klasy, członek Izby panów, c. k. Radca dworu, prof. w Uniwersytecie Jagiellońskim, wiceprezes Akademii Umiejętności w Krakowie.

Delegat Wydziału krajowego:

Słęk Franciszek, komandor pap. orderu św. Grzegorza, kawaler cesarskiego orderu żelaznej korony III klasy, b. dyrektor Kasy Oszczędności miasta Krakowa, radca miejski.

Delegaci Rady miejskiej:

Fedorowicz Jan Kanty, właściciel handlu korzennego i win, radca miejski, członek Rady nadzorczej Związku handlowego w Krakowie, członek Wydziału kongregacji kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa, poseł na sejm krajowy.

Dr. Leo Juliusz, profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek Komisji prawniczej Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski i pierwszy wiceprezydent miasta, członek państwowej i krajowej Rady kolejowej, członek wielkiego Wydziału Kasy Oszczędności miasta Krakowa, poseł na Sejm krajowy.

Delegaci Izby handlowej i przemysłowej:

Dr. Benis Artur, adwokat krajowy, szef biura Izby handlowej, członek krajowej komisji przemysłowej, radca miasta Krakowa.
Kwiatkowski Jan, właściciel składu węgla i drzewa, asesor dla spraw handlowych przy sądzie krajowym, członek Izby handlowej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.

Delegaci Kongregacji kupieckiej:

Fischer Władysław, właściciel handlu korzennego i składu papieru, członek Rady powiatowej krakowskiej, właściciel dóbr, zastępca przewodniczącego Kongregacji kupieckiej, członek Wydziału wielkiego Kasy Oszczędności miasta Krakowa.
Dr. Szarski Henryk, współwłaściciel handlu korzennego pod firmą S. Szarski i Syn, członek Komitetu nadzorczego filii Banku krajowego w Krakowie, radca miasta Krakowa.

Dyrektor Szkoły:

Dr. Bandrowski Ernest, kawaler cesarskiego orderu Franciszka Józefa, profesor i przełożony wydziału chemii technicznej w c. k. państwowej szkole przemysłowej, nadzw. profesor w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek-korespondent Akademii Umiejętności w Krakowie, radca miejski.

V. Grono nauczycielskie Wyższej Szkoły handlowej w r. 1903/4.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Dr Bandrowski Ernest, dyrektor szkoły.	Chemii.	III	2
2.	Alberti Stanisław, profesor c. k. państwowej szkoły przemysłowej.	Towaroznawstwa. Ćwiczenia chem.	III IV III i IV	2 2 3
3.	Antoniewicz Bolesław Woysym, profesor wyższej szkoły handlowej.	Ćwiczeń kantor. Rachunków kup. Buchalteryi. Korespondencyi. Nauki o handlu.	I II III II III II III IV II	2 4 2 2 4 2 2 1 1
4.	Dr Bruner Ludwik, docent szkoły politechnicznej.	Chemii.	II	3
5.	Ciempa Paweł, rewident austr. węg. Banku.	Rachunków kup. Buchalteryi.	IV IV	2 7
6.	Frąckiewicz Michał, profesor c. k. państw. szkoły przemysłowej.	J. niemieckiego.	III	5
7.	Harlender Stanisław, profesor seminarium nauczycielskiego.	Historyi natural.	I	3

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
8.	Heck Waleryan, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Historyi i geografii.	I	4
9.	Hołubowicz Kazimierz, właściciel pensjonatu.	J. angielskiego.	II III IV	2 2 2
10.	Ippoldt Juliusz, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	J. niemieckiego.	I	5
11.	Jaglarz Andrzej, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	Fizyki.	I	3
12.	Kannenberg Józef, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. niemieckiego. (Gospodarz IV kur.)	II IV	5 4
13.	Dr Kosiński Władysław, profesor c. k. Gimnazjum III.	Stenografii.	III IV	2 2
14.	Kranz Ignacy, profesor c. k. Gimnazjum św. Anny.	Matematyki. (Gospodarz III kur.)	I II III	2 2 2
15.	Krókowski Leon, zastępca dyrektora.	J. polskiego. (Gospodarz II kur.)	II IV	4 3
16.	Dr Krzyżanowski Adam, sekretarz Towarzystwa rolniczego.	Ekonomii społecz.	IV	3
17.	Lachowicz Julian, profesor c. k. państw. Szkoły przemysłowej.	Historyi i geografii.	IV	4
18.	Mazanowski Mikołaj, profesor c. k. Gimnazjum św. Jacka.	J. polskiego. (Gospodarz II kur.)	I III	4 3
19.	Merunowicz Włodzimierz, urzędnik austr. węg. Banku.	Rachunków kup. Ćwiczeń kantorow.	I I	4 2

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
20.	Peszkowski Ludwik, kierownik szkoły im. Władysława Jagiełły.	Kaligrafii.	I II	3 2
21.	Rongier Paweł, nauczyciel języka francuskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego.	J. francuskiego.	I II III IV	3 4 4 4
22.	Spitzer Roman, profesor c. k. wyższej Szkoły realnej, radca szkolny.	Historyi i geografii.	II III	4 4
23.	Dr Taszycki Zygmunt, urzędnik dyrekcyi kolei państw.	Komunikacyi.	IV	1
24.	Dr Wróblewski Stanisław, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego.	Prawa wekslowego. „ handlowego.	III IV	2 2
25.	Żukowski Antoni, profesor seminarjum nauczycielskiego.	J. rosyjskiego.	II III IV	2 2 2

VI. Uczniowie.

A) Statystyka uczniów.

	N a k u r s					Razem
	I.		II.	III.	IV.	
	zwycz.	nadzw.	zwycz.	zwycz.	zwycz.	
Na początku roku przyjęto	26	7	15	12	12	72
W ciągu roku wystąpiło	7	7	1	—	—	15
Z końcem roku było uczniów	19	—	14	12	12	57

Wedle miejsca urodzenia	K u r s				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
Księstwo Poznańskie	—	1	—	—	1
W. Księstwo Krakowskie	14	2	5	3	24
Galicya	16	10	5	6	37
Bukowina	—	—	—	—	—
Królestwo polskie	3	2	2	2	9
Niższa Austria	—	—	—	1	1
Razem	33	15	12	12	72

Wedle wyznania:	K u r s				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
Religii rzymsko-katolickiej . . .	17	10	11	8	46
„ grecko-katolickiej . . .	1	—	—	1	2
„ mojżeszowej	15	5	1	3	24
Razem . . .	33	15	12	12	72

Wedle narodowości:	K u r s				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
Polaków	32	15	12	11	70
Rusinów	1	—	—	1	2

Wedle wieku:	K u r s			
	I.	II.	III.	IV.
Uczniów liczących lat 15	3	—	—	—
" " " 16	3	—	—	—
" " " 17	8	2	2	—
" " " 18	16	1	1	1
" " " 19	—	4	2	2
" " " 20	—	3	1	1
" " " 21	—	3	3	1
" " " 22	—	—	2	4
" " " 23	1	—	—	—
" " " 24	1	1	—	—
" " " 25	1	—	—	1
" " " 26	—	1	1	1
" " " 27	—	—	—	—
" " " 29	—	—	—	1
Razem	33	15	12	12

Wynik klasyfikacji za rok szkolny 1903.	K u r s				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
Stop. celujący otrzymało uczn.	3	—	2	2	7
" I-szy " "	8	7	5	10	30
" II-gi " "	4	2	1	—	7
" III-ci " "	3	—	2	—	5
Przeznaczono do egzaminu poprawczego	1	5	2	—	8
Absolutorya otrzymało uczniów	—	—	—	12	—

W ubiegłym roku szkolnym liczba uczniów w szkole była nieco wyższa, niż w poprzednim. Z 65 uczniów zwyczajnych wytrwało do końca roku szkolnego 57, t. zn. 88%; na kursie pierwszym z 26 zwyczajnych zostało przy końcu roku 19; na drugim kursie ubył 1.

W myśl obowiązującego statutu i rozporządzenia c. k. Ministerstwa wyz. i ośw. z dnia 5. lipca 1901 l. 11.136, na kurs pierwszy byli przyjęci uczniowie, którzy ukończyli czwartą klasę gimnazjalną lub realną albo też trzecią klasę wydziałową z postępem co najmniej dobrym z języka polskiego, geografii i historii, historii naturalnej, fizyki i arytmetyki i po zdaniu z dobrym skutkiem egzaminu wstępnego z polskiego języka, rachunków i algebry. Uczniów pierwszej kategorii było 7, drugiej 13, nadto przyjęto 6 repetentów i 7 uczniów nadzwyczajnych.

W ubiegłym roku opuściło szkołę 12 abiturientów, czyli że od chwili istnienia ukończyło wyższą szkołę handlową w Krakowie 30 abiturientów. Tegorocznici znajdują umieszczenie — jak dawniej.

B) Imienny spis uczniów

wedle klasyfikacyi za rok szkolny 1903.

KURS I.

Stopień I z odznaczeniem otrzymali:

1. Gichner Fryderyk.	2. Pohoski Michał.
3. Schmaus Mojżesz.	

Stopień I otrzymali:

4. Beckmann Leib.	8. Lichtig Salomon.
5. Gleitzmann Emanuel.	9. Tataara Mieczysław.
6. Grossinger Markus.	10. Tokarz Leopold.
7. Himmelblau Mojżesz.	11. Wojnarowski Józef.

KURS II.

Stopień I otrzymali:

1. Biliński Mieczysław.	4. Spatz Chaim.
2. Gross Faibusch.	5. Stasiniewicz Adam.
3. Kanarek Hirsch.	6. Urbańczyk Wiktor.
7. Zajączkowski Leonard.	

KURS III.

Stopień I z odznaczeniem otrzymali:

1. Kornreich Samuel.	2. Waligóra Wincenty.

Stopień I otrzymali:

3. Dębski Stanisław.	5. Smoleński Józef.
4. Guzdek Stanisław.	6. Uklański Piotr.
7. Ziarko Edward.	

KURS IV.

Stopień I z odznaczeniem otrzymali:

1. Czapnicki Kalman.	2. Thorn Azryel.

Stopień I otrzymali:

3. Barański Kamil.	8. Kamiński Aleksander.
4. Bryjak Franciszek.	9. Laberschek Ignacy.
5. Gliński Michał.	10. Ligeża Tadeusz.
6. Grabowski Maryan.	11. Przybyszowski Eugeniusz.
7. Halpern Edward.	12. Tchórzewski Rudolf.

Absolutoryum otrzymali:

1. Barański Kamil.	7. Kamiński Aleksander.
2. Bryjak Franciszek.	8. Laberschek Ignacy.
3. Czapnicki Kalman.	9. Ligeża Tadeusz.
4. Gliński Michał.	10. Przybyszowski Eugeniusz.
5. Grabowski Maryan.	11. Tchórzewski Rudolf.
6. Halpern Edward.	12. Thorn Azryel.

KURS II.

VII.

REGULAMIN

SZKOŁY HANDLOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

połączonej z wyższą szkołą handlową.

§. 1.

Zadaniem szkoły handlowej uzupełniającej jest: osobom będącym w praktyce handlowej dać sposobność do uzupełnienia swych wiadomości i przyczynić się do podniesienia ich zarobkowości.

§ 2.

Szkoła handlowa uzupełniająca składa się z trzech kursów rocznych, na które materiał nauki jest rozdzielony według planu, zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty.

Ogół godzin nauki w każdej klasie ustanawia się na dwa-naście godzin tygodniowo — codziennie — z wyjątkiem niedziel i świąt — od godziny 2 do 4.

Rok szkolny trwa od 1. września do 30. czerwca.

§ 3.

Szkoła handlowa uzupełniająca w Krakowie połączona jest z wyższą szkołą handlową, jednakże administracja subwencji, udzielanych dla niej przez c. k. Ministerstwo Wyznań i Oświaty, Sejm, Izbę handlową i przemysłową, Radę miasta Krakowa itd. odbywa się oddzielnie.

§ 4.

Wydział zarządu wyższej szkoły handlowej sprawuje równocześnie obowiązki Wydziału szkolnego szkoły uzupełniającej. Obraduje on nad sprawami szkoły uzupełniającej i zarządza w myśl postanowień statutu organizacyjnego wyższej szkoły handlowej.

§ 5.

Kierownikiem szkoły uzupełniającej jest dyrektor wyższej szkoły handlowej, sprawując równocześnie nadzór dydaktyczno-pedagogiczny.

§ 6.

Nauczyciele, zajęci w szkole uzupełniającej, gromadzą się w ciągu roku przynajmniej 4 razy, aby pod przewodnictwem kierownika omawiać tok nauki, frekwencją i zachowanie się uczniów szkoły uzupełniającej. Wnioski o wykluczanie uczniów wymagają potwierdzenia Wydziału szkolnego.

§ 7.

Środki naukowe wyższej szkoły handlowej mogą być w miarę potrzeby używane także w szkole uzupełniającej.

§ 8.

Do szkoły handlowej uzupełniającej obowiązani są uczęszczać uczniowie i praktykanci handlowi w Krakowie, o ile nie ukończyli z pomyślnym skutkiem równoważnej szkoły uzupełniającej lub nie wykazą się wiedzą, odpowiadającą zakresowi nauki w szkole uzupełniającej (§ 99 b. now. do ust. przem. z 23. lutego 1897 Dz. pr. p. Nr. 63).

Uczniów przyjmuje się przed rozpoczęciem nauki w terminach, które Dyrekcyja corocznie ogłosi.

Do szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych którzy:

- 1) wykazą się świadectwem uwolnienia szkoły ludowej co najmniej pięcioklasowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia pięcioklasowej szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okazały wiadomości, odpowiadające warunkowi 1 lub 2.

§ 9.

Każdy uczeń szkoły handlowej uzupełniającej ma przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości 2 koron i co-roczenie 2 korony jako opłatę szkolną, od której uwolnienie zależy od Wydziału szkolnego.

§ 10.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu naukowego, unikać wszelkiego przeszkadzania nauce, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i wogóle stosować się do zarządzeń szkoły.

Dyrekcya zawiadamia pracodawców w sposób odpowiedni w regularnych odstępach czasu o pilności ich uczniów i uczęszczaniu do szkoły.

§ 11.

Przy końcu roku szkolnego każdy uczeń otrzymuje wykaz zachowania się, pilności i postępu w każdym przedmiocie nauki, a po ukończeniu całego trzylecia nauki świadectwo końcowe.

VIII. Program nauk szczegółowy.

I. Język polski.

Cel: Jasne zrozumienie zdań czytanych i mówionych w języku ojczystym: biegle i wyraźnie czytanie druku i pisma; zdolność wyrażania myśli w słowie i piśmie.

KURS I. (3 godziny).

Biegle i należyte czytanie; objaśnienie słów i treści, ustna reprodukcja ustępów czytanych; ćwiczenia w ortografii obcych wyrazów o podobnem brzmieniu, tudzież wyrazów, używanych w stylu kupieckim. Rozszerzone zdanie proste; zdania złożone; wszystkie części mowy z ćwiczeniami w ich używaniu. Pisemna reprodukcja słyszanych i czytanych opowiadań łatwej treści; układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycji (wstęp, treść właściwa, zakończenie).

II. Język niemiecki.

Cel: Rozszerzenie i pogłębienie wiadomości, które uczniowie posiadają. Ćwiczenia w używaniu języka w słowie i piśmie w zakresie potrzeb uczniów.

KURS I. (3 godziny).

Biegle i należyte czytanie z objaśnieniami wyrazów i treści. Ćwiczenia ortograficzne. Objaśnienie najważniejszych wyrazów obcych, używanych w stylu kupieckim. Zdanie proste i złożone. Układanie łatwiejszych listów prywatnych na podstawie dyspozycji.

KURS II. (2 godziny).

Dalsze ćwiczenia w czytaniu. Reprodukcyja ustępów czytanych. Układanie łatwych listów kupieckich według danych wzorów.

KURS III. (2 godziny).

Czytanie. Opracowanie łatwych listów kupieckich według danych dyspozycji.

III. Rachunki.

Cel: Pewność w wykonywaniu najważniejszych dla kupca rachunków w interesach towarowych.

KURS I. (3 godziny).

Rachowanie liczbami niemianowanemi, cztery działania na liczbach całkowitych i ułamkach dziesiętnych. Rachowanie ułamkami zwyczajnymi o licznikach i mianownikach jedno a najwyżej dwucyfrowych. Zastosowanie praktycznych sposobów rachowania w powyższych działaniach. Rachowanie liczbami mianowanemi. Rozkładanie i redukcya. Układ metryczny miar i wag.

KURS II. (2 godziny).

Powtórzenie materiału naukowego klasy I. a szczególnie materiału, opracowanego w ostatnich miesiącach. Wnioskowanie, praktyka włoska, rachunek łańcuchowy. Najważniejsze wiadomości o stosunkach i proporcjach; reguła trzech prosta; rachunek procentowy, zastosowanie do przykładów praktycznych, n. p. do obliczenia zysku, straty, rabatu, prowizyi, straty na wadze i t. p. Obliczanie prowizyi za lata, miesiące, dni. Proste przykłady rachunku mieszaniny. Najważniejsze wiadomości o systemach monet, miar i wag w Austro-Węgrzech, w Niemczech, Francyi, Włoszech, Anglii i Rosyi z ciąglem uwzględnianiem stosunków krajowych. Zalety systemu metrycznego. Proste kalkulacye towarów w walucie krajowej i obcej. Układanie not, faktur i rachunków w formie używanej w praktyce.

KURS III. (2 godziny).

Powtórzenie trudniejszych partyi z klasy II. Rachunek bieżący według metody używanej. Środki zapłaty w handlu używane; złoto, waluta srebrna, moneta zdawkowa, pieniądz papierowy, ažio, przekaz pocztowy, przekazy (czeki). Korzystanie z pocztowej Kasy oszczędności. Weksel. Najważniejsze wiadomości o obrotach weksli miejscowych i dewiz (Rachunek dyskontu wekslowego). Objaśnienie ceduły wiedeńskiej.

Nauka ma być o ile możności ożywiona i uproszczona przez używanie formularzy.

IV. Buchalterya.

Cel: Teoretyczna i praktyczna znajomość rozmaitych sposobów prowadzenia ksiąg w mniejszych interesach towarowych sposobem kupieckim.

KURS II. (2 godziny).

Buchalterya pojedyncza według obliczenia ceny towarów.

a) Teorya: zadanie buchalteryi, najważniejsze paragrafy kodeksu handlowego, odnoszące się do prowadzenia ksiąg kupieckich. Objaśnienie wyrazów technicznych. Urządzenie primanoty, księgi kasowej, księgi głównej, inwentarza.

b) Przeprowadzenie praktyczne jednomiesięcznego interesu handlu drobiazgowego w powyższych czterech księgach.

KURS III. (2 godziny).

Buchalterya podwójna według obliczenia ilościowego i wartościowego.

a) Teorya: charakter i wartość tego ksiązkowania, urządzenie ksiąg pomocniczych.

b) Przeprowadzenie praktyczne dwumiesięcznego interesu handlu hurtownego w związku z handlem drobiazgowym.

V. Korespondencya i ćwiczenia kantorowe.

Cel: Biegłość w wykonywaniu najzwyczajniejszych prac kantowych w mniejszym interesie towarowym.

KURS II. (1 godzina).

Wiadomości wstępne o stylu kupieckim. Forma listu kupieckiego; manipulacya z listami wchodzącymi i wychodzącymi wogóle. Szczegółowe opracowanie następujących rodzajów listu: okólników, listów z poleceniem kupna, sprzedaży lub zamówienia towarów, listów z fakturami, listów z odwołaniem polecenia rozmaitych poświadczeń, jak poświadczenia odbioru, dostawy, skryptów dłużnych, kwitów, listów kredytowych. Układanie telegramów.

KURS III. (2 godziny).

Listy frachtowe, deklaracye towarów (dla manipulacyi cłowej), oferty, pisma polecające, pisma z zapytaniem, listy upominające, listy o rachunek bieżący, listy w sprawach wekslowych, pełnomocnictwa, rewersy, łatwe kontrakty najmu i podania do władz, jak np. zgłoszenie firmy w celu zapisania jej do rejestru handlowego, doniesienie o wstąpieniu lub wystąpieniu wspólnika i t. p. (Takie podania mają być o tyle opracowywane, aby uczniowie zyskali pewien pogląd na sprawę).

Przy nauce korespondencyi uważa się szczególnie na ćwiczenia w formułach wstępnych i końcowych rozmaitych listów.

VI. Nauka o handlu i wekslach.

Cel: Znajomość najważniejszych stosunków i urządzeń tyjących się handlu. Wyjaśnienie najniezbędniejszych dla kupca działów nauki o wekslach w związku z przykładami praktycznymi.

KURS III. (2 godziny).

a) Nauka o handlu. Zasadnicze pojęcia o handlu w ogólności i jego organizacyi. Krótka charakterystyka monopolów państwowych, ochrony patentu i marki. Firma, prokura, spółka handlowa. Przepisy ustawy o kupnie, sprzedaży, cle i spedycyi. Najważniejsze wiadomości o handlu papierami wartościowymi.

b) Nauka o wekslach. Pojęcie i podział wekslu; zdolność wekslowa; istotne wymagania wekslu; stempel wekslowy, weksle fałszywe: żyro; akceptacja, wypłacenie, protest. Ćwiczenia praktyczne na formularzach i w sprawach wekslowych przy prowadzeniu ksiąg.

VII. Geografia.

Cel: Na ogólnych wiadomościach geograficznych polegająca znajomość najważniejszych państw handlowych jako obszarów produkcji i handlu, jednak z ograniczeniem najniezbędniejszych partyi przy ciągłym używaniu mapy.

KURS I. (1 godzina).

Geografia ogólna. Układ poziomy i pionowy części ziemi w zarysie; klimat, strefy, podział polityczny części ziemi ze szczególnem uwzględnieniem najważniejszych miejscowości handlowych.

KURS II. (2 godziny).

Geografia handlowa. Monarchia austriacko-węgierska i kraje przyległe jako obszary produkcji i handlu, jednak tylko z podaniem charakterystycznych płodów dla każdego państwa. Najważniejsze drogi żelazne i drogi żeglugi parowej. (Objaśnienie jednego z najbardziej rozpowszechnionych konduktorów kolejowych).

KURS III. (1 godzina).

Geografia handlowa. Reszta państw europejskich z koloniami, o ile je należy uwzględniać, samodzielne państwa pozaeuropejskie jako obszary produkcji i handlu z ograniczeniem do tych artykułów i miejscowości, które zajmują stanowisko wybitne w handlu światowym. Objąsnienie mapy handlu światowego. (Główne linie żeglugi pocztowej i linie telegrafów podmorskich).

VIII. Kaligrafia.

Cel: WYROBIE NIE PIĘKNEGO I BIEGŁEGO PISMA.

KURS I. (2 godziny).

Wielokrotne ćwiczenie w piśmie potocznem i łacińskiem.

KURS II. i III. (Po 1 godzinie).

Pismo kupieckie (potoczne i angielskie) z uwzględnieniem sposobu szybkiego pisania. Pismo rondowe w rozmaitych wielkościach. Sygnatury kupieckie.

IX. Plan nauk w handlowej szkole uzupełniającej.

Przedmiot	Liczba godzin nauki tygodniowej na kursie			Razem
	I.	II.	III.	
1. Język polski	3	2	—	5
2. Język niemiecki	3	2	2	7
3. Rachunki	3	2	2	7
4. Buchalterya	—	2	2	4
5. Korespondencya i ćwiczenia kantorowe . .	—	1	2	3
6. Nauka o handlu i wekslach	—	—	2	2
7. Geografia	1	2	1	4
8. Kaligrafia	2	1	1	4
Razem	12	12	12	36

X. Grono nauczycielskie.

L.	Nazwisko, imię, charakter	Uczył przedmiotu	Na kursie	Godzin tygodn.
1.	Dr. Bandrowski Ernest j. w.	Kierownik.	—	—
2.	Drzewicki Józef, urzędnik filii Banku krajowego.	Buchalteryi.	II III	2 2
3.	Heck Waleryan, j. w.	Geografii.	I II III	1 2 1
4.	Krókowski Leon, j. w.	J. polskiego. (Gosp. I. kursu).	I II	3 2
5.	Miszkie wicz Wiktor, urzęd. Banku gal. dla handlu i przemysłu.	Korespondencyi. Nauki o handlu i wekslach.	{ II III III	1 2 2
6.	Ottmann Rudolf, kustosz biblioteki Jagiellońskiej.	J. niemieckiego (Gosp. III. kursu).	I II III	3 2 2
7.	Peszkowski Ludwik, j. w.	Kaligrafii.	I II III	2 1 1
8.	Wacięga Henryk, dyrektor Szkoły wydziałowej.	Rachunków kup. (Gosp. II. kursu).	I II III	3 2 2

XI. Uczniowie.

A) Statystyka uczniów.

W roku szkolnym 1902 zapisało się do klasy I	uczniów	37
" " " " " " "	II	28
" " " " " " "	III	10
Razem		75

W ciągu roku szkolnego opuściło Zakład 23 uczniów. Z końcem roku szkolnego było zatem uczniów 52, a mianowicie otrzymało:

	I kl.	II kl.	III kl.	Razem
Stopień celujący	3	1	1	5
" I-szy.	15	15	6	36
" II-gi.	3	—	—	3
" III-ci.	4	—	—	4
Przeznaczono do egzam. poprawczego .	1	1	2	4
Razem	26	17	9	52

Uczniów wyznania rzymsko-katolickiego było 26, mojżeszowego 10.

Skutkiem wkroczenia Magistratu frekwencya w szkole uzupełniającej znacznie się podniosła. W roku 1901/2 było zapisanych 56, klasyfikowanych tylko 36 — w roku ubiegłym zaś zapisało się 75 dotrwało do końca 52. Wynik klasyfikacyjny był wcale pomyślny — jedynie frekwencya zbyt nieregularna dawała powód do utyskiwań.

Należy się spodziewać, że w r. 1903/4 liczba uczniów znowu się zwiększy — wszakże Magistrat, wzywając kupców tutejszych, wyraźnie zaznacza, że do uzupełniającej szkoły handlowej (§ 99 b. noweli do ust. przem. z 23 lutego 1897.) obowiązani są uczęszczać uczniowie i praktykanci handlowi w Krakowie, o ile nie ukończyli z pomyślnym skutkiem równoważnej szkoły uzupełniającej, lub nie wykazą się wiedzą, odpowiadającą zakresowi nauki w szkole uzupełniającej.

B) Imienny spis uczniów

wedle klasyfikacyi za rok szkolny 1902.

KURS I.

Stopień I. z odznaczeniem otrzymali.

1. Pustelnik Jan. 2. Rotowski Jan. 3. Wójcik Jan.

Stopień I. otrzymali:

4. Adamski Michał.	12. Kolasa Jan.
5. Bromberger Wilhelm.	13. Mund Majer.
6. Hawliczek Franciszek.	14. Schönfeld Markus.
7. Hipp Stanisław.	15. Szust Stanisław.
8. Hipp Władysław.	16. Swiszcowski Ludwik.
9. Jaklitsch Jan.	17. Wejss Jan.
10. Kirschanek Adam.	18. Wojas Franciszek.
11. Klug Roman.	

KURS II.

Stopień I. z odznaczeniem otrzymał:

1. Krzysztoforski Jan.

Stopień I. otrzymali:

2. Dembitzer Teodor.	10. Pfeffer Jakób.
3. Dziedziński Jan.	11. Pieczarka Albin.
4. Górka Łucyan.	12. Pietras Bronisław.
5. Krzyżański Antoni.	13. Szafranek Emanuel.
6. Liwacz Karol.	14. Tarkowski Kazimierz.
7. Margulies Naftali.	15. Tota Roman.
8. Matuziński Józef.	16. Wald Aleksander.
9. Mazurek Józef.	

KURS III.

Stopień I. z odznaczeniem otrzymał:

1. Urbaszek Stanisław.

Stopień I. otrzymali:

2. Kawecki Kazimierz.	5. Strzemiński Józef.
3. Siekierski Jan.	6. Wroński Stanisław.
4. Słomiany Michał.	7. Zaborski Włodzimierz.

XII. Kronika Zakładu.

1 — 4 września wpisy do wyższej szkoły handlowej i do uzupełniającej szkoły handlowej.

5. września uroczyste nabożeństwo na początek roku szkolnego.

6. września egzamina poprawcze i wstępne.

9. września nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Najjaśniejszej Cesarzowej Elżbiety — jako w rocznicę Jej śmierci.

4 października z powodu uroczystości imienin Najjaśniejszego Pana uroczyste nabożeństwo.

12 grudnia Arcybractwo Miłosierdzia w Krakowie nadaje jednemu uczniowi zapomogę w kwocie 60 koron.

17 grudnia 1902 Dyrekcya Banku krajowego we Lwowie zawiadamia, że Wydział krajowy na wniosek Rady nadzorczej Banku krajowego zmienił dotychczasowe normy kwalifikacyjne dla urzędników Banku krajowego tak, iż ukończeni słuchacze Akademii handlowej we Lwowie, tudzież wyższej szkoły handlowej w Krakowie mogą być przyjmowani na praktykantów w Banku krajowym.

22 lutego 1903 ck. Ministerstwo przesyła nowy plan nauk dla wyższych szkół handlowych do zaopiniowania grona.

25 lutego 1903 Wydział krajowy nadaje stypendya po 200 kor. uczniom Ligęzie (IV k.), Bryjakowi (IV k.) i Makomaskiemu (III k.), nadto do rozporządzenia Dyrekcyi 200 kor. jako zapomogę dla biednych uczniów.

27 czerwca rozdanie świadectw i zamknięcie roku szkolnego.

29 czerwca. Magistrat m. Krakowa zawiadamia o uchwałach Rady miasta w sprawie etatu nauczycielskiego.

XIII.

Wiadomości o warunkach przyjęcia, wpisach, opłacie szkolnej itd.

Wpisy do wyższej szkoły handlowej i do handlowej szkoły uzupełniającej odbywają się w dniach od 1—4 września i 25—30 czerwca.

Uczniowie mają zgłosić się do dyrektora zakładu albo przez rodziców albo ich zastępców.

Przy wpisie ma każdy uczeń przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne; gdyby nie mógł być przedstawionym przez rodziców lub ich zastępców, pisemną prośbę przez rodziców lub opiekuna wystawioną.

1) Wyższa szkoła handlowa.

a) Warunki przyjęcia :

1) Od ucznia, wstępującego na pierwszy kurs wyższej szkoły handlowej, wymaga się dowodu, że w roku kalendarzowym, w którym się zapisuje, ukończy czternaście lat, tudzież, że z pierwszym postępem ukończył szkołę średnią niższą (gimnazjum niższe, szkołę realną niższą, gimnazjum realne niższe) lub trzyklasową szkołę wydziałową z postępem co najmniej dobrym z języka wykładowego, geografii i historii, historii naturalnej, fizyki i arytmetyki. Kandydaci ze szkół wydziałowych muszą się poddać ściślemu egzaminowi z języka polskiego, rachunków i algebry.

Wymagania przy egzaminie wstępnym są następujące :

1) Z języka polskiego.

Uczeń ma łatwy ustęp dany do czytania opowiedzieć ustnie i napisać w sposób należyty bez błędów gramatycznych i ortograficznych. Nadto ma uczeń przy rozbiorze zdań pod względem części mowy i składni udowodnić znajomość głównych zasad gramatyki.

2) Z rachunków.

Cztery działania główne na liczbach dziesiętnych i ułamkach zwyczajnych, rozkładanie i redukcja, rachowanie liczbami mianowanymi, wnioskowanie, metoda rozkładania, reguła łańcuchowa, rachunek średniego podziału i rachunek spółki.

3) Z algebry.

Cztery działania główne na liczbach ogólnych całkowitych z jednym lub więcej wyrazami, podnoszenie do kwadratu i do sześcienu wyrażeń algebraicznych, tudzież liczb układu dziesiętkowego, największy wspólny dzielnik i najmniejsza wspólna wielokrotność, rachowanie liczbami ułamkowymi.

2) Do klas wyższych przyjmuje się uczniów, którzy klasę poprzedzającą tego zakładu lub podobnie zorganizowanej wyższej szkoły handlowej ukończyli ze stopniem przynajmniej pierwszym.

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, mogą jednak tacy kandydaci, którzy powyższego dowodu złożyć nie mogą, za przyzwoleniem c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty być przypuszczeni do egzaminu wstępnego, przy którym oprócz odpowiedniego wieku mają okazać takie wiadomości, które odpowiadają celowi nauki klasy bezpośrednio poprzedzającej tę klasę, do której kandydat wstąpić zamierza. Egzamin ten ma się odbywać ze wszystkich przedmiotów nauki w tej klasie.

O przyjęciu uczniów nadzwyczajnych rozstrzyga konferencja nauczycieli; przyjmowanie takich uczniów zależy jednak od liczby uczniów zwyczajnych i miejsca w zakładzie. Uczniowie nadzwyczajni mogą uczęszczać tylko na naukę niektórych przedmiotów danego kursu.

Liczba uczniów przyjętych do jednej klasy nie może przewyższać 40.

b) Opłata szkolna.

Czesne wynosi na każdym roku Wyższej Szkoły handlowej 80 kor. rocznie. Oprócz opłaty szkolnej ma każdy uczeń przy przyjęciu go do zakładu złożyć jednorazową takse w kwocie 10 koron jako datek na środki naukowe.

Nadzwyczajni uczniowie (hospitanci) płacą oprócz taksy wstępnej czesne po 10 koron za każdy przedmiot, na który uczęszczają.

Taksa za ćwiczenia w pracowni chemicznej i towaroznawczej wynosi 10 kor. rocznie.

Opłatę szkolną składa się półrocznie z góry, a mianowicie pierwszą ratę razem z takszą wstępną, drugą ratę 1 marca; w pewnych wypadkach można jednak pozwolić i na spłaty mniejszymi ratami.

2) Uzupełniająca szkoła handlowa.

Do szkoły handlowej uzupełniającej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych, którzy:

1) wykazą się świadectwem uwolnienia szkoły ludowej lub świadectwem innej szkoły, która w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia szkoły ludowej;

2) albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej;

3) albo przy egzaminie wstępnym okazały wiadomości, odpowiadające warunkowi 1 lub 2.

Każdy uczeń szkoły handlowej uzupełniającej ma przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości 2 kor. i corocznie 2 kor. jako opłatę szkolną, od której uwolnienie zależy od Wydziału szkolnego.

Dodatek I. do sprawozdania z r. 1903.

Biblioteka uczniów zawiera 406 dzieł w 709 tomach, a mianowicie:

- a) w języku polskim . . 319 dzieł w 612 t.
- b) w języku niemieckim 57 dzieł w 67 t.
- c) w języku francuskim 12 dzieł w 27 t.
- d) w języku rosyjskim . 4 dzieł w 4 t.

A) W języku polskim:

- Abgar-Soltan:** Z carskiej imperii. Z wiejskiego dworu. **Amicis de Edmund:** Marokko. Wspomnienia z podróży. **Anczyc Wł. L.:** Opisy i przygody z podróży. Przygody prawdziwe żeglarzy. Perły. Powieści. Duch puszczy. Opowiadania. **Ariosto L.:** Orland Szalony. **Asnyk Ad. (El..y).** Pisma, 5 tom.
- Basza-Statin:** Przez Sudan ogniem i mieczem, 2 tom. **Bazin-René:** Rodzina Oberlé, 2 tom. **Bałucki M.:** Sabina. Ostatnia stawka. Błyszczące nędze. Pan burmistrz z Pipidówki. Album kandydatek do stanu małżeńskiego.
- Bąkowski Klem.** Posażna panna. **Beaulieu P.:** Nowe społeczeństwo anglosaksońskie, 2 tom. **Belza Stan.:** W kraju tysiąca jezior. Odgłosy Szkocyi. Holandia. **Belza Wład.:** Miscellanea. **Bernatowicz F.:** Powódź. **Berger H.:** Łatwa metoda nauczania się języka angielskiego. **Biernacki B.:** Biuraliści. **Bliziński J.:** Pan Damazy. Rozbitki. Obrazki. **Bloch Jan:** Wnioski ogólne z dzieła „Przyszła wojna“. **Bolesławita B.:** My i oni. **Bourget P.:** Po szczeblach, 3 tom. **Bret-Harte:** Ostatnie nowele, 2 tom. **Brückner A.:** Dzieje literatury polskiej, 2 tom. **Bukowiecka Z.:** Historia o Janku Górniku. **Bulwer E.:** Ostatnie dni Pompei.
- Chelmiński Z. ks.:** W Brazylii, 2 tom. **Chmielowski P.:** Obraz literatury polskiej 3 tom. Historia literatury polskiej, 6 tom. Obraz literatury powszechnej, 2 tom. **Chodźko J.:** Pustelnik u Proniunach. **Choiński T. T.:** Trubadurowie. **Chołoniewski S. ks.:** Sen w Podhorcach. **Coloma L.:** Nowele i opowiadania 2 tom. **Coulevain P.:** Ewa zwyciężka. **Cybulski W.:** Odczyty o poezyi polskiej. **Czajkowski M.:** Stefan Czarniecki. **Czaszka T.:** Dora. **Czech S.:** Jastrząb contra Hordliczka. **Czermiński ks.:** W Norwegii i Laponii. Z Grecyi i Krety. **Czyński J.:** Cesarzewicz Konstanty i Joanna Grudzińska. **Daszyńska Z. Dr.:** Zarys ekonomii społecznej. **Dąbrowski M.:** Pamiętnik pierw-

- szego zjazdu przemysłowego. **Dickens K.**: Powieść o dwóch miastach 3 tom. Klub Pickwicka, 2 tom. **Domańska M.**: Brzydka. Cicha moc. **Doroszewicz W.**: Sachalin. **Dunikowski E.**: Od Atlantyku poza Góry Skaliste. **Dygański A.**: Przygody młodzieńca. **Dzierzkowski J.**: Samuel Zborowski.
- Falkenhorst C.**: Z dziejów odkrycia Ameryki. **Farrar F. W.**: Mrok i brzask. **Feliński Alojzy**: Barbara Radziwiłłówna. **Fisz L.**: Noc Tarasowa. **Fogazzaro A.**: Malombra. Dawny światek. **Fredro A. (ojciec)**: Komedye 5 tom. **Frenzl K.**: Prawa kobiety.
- Gawalewicz M.**: Biedni ludzie. Niczyja. **German L.**: Literatura powszechna. **Gide K.**: Zasady ekonomii społecznej. **Gliński K.**: Cecora, Poezye. Mamusie. **Gomulicki W.**: Wiersze. **Gruszecki A.**: Krety. Zwyciężeni. Na wyścigach. Większością. **Hajota**: Ostatnia butelka, 2 tom. **Hamsun K.**: Wiktorya. **Herzczeg F.**: Gourkovicsowie, 3 tom. **Herrmann J.**: Ojciec Kondelik i narzeczony Wejwara, 3 tom. Ilustracja polska 1901–1902. **Iry**: Pod rodzinnem niebem.
- Jadwiga T.**: Obrazki dziejowe. Opowiadanie o dawnych dziejach. **Jasieńczyk**: Dziesięć lat niewoli moskiewskiej. **Jeż T. T. (Z. Miłkowski)**: Z ciężkich dni. Miłość w opałach. Dzieła, 3 tom. **Jirasek A.**: Raj świata. **Jordan (I. Wieniawski)**: Z boru i dworu. **Junosza Kl.**: Pisma, 10 tom.
- Kaczkowski Zygmunt**: Pisma 10 tom. **Kallenbach Józef**: Adam Mickiewicz, 2 tom. **Karwicki J. D.**: Z zagłonej i minionej przeszłości. **Kennan**: Syberya, 3 tom. **Kipling R.**: Tajemniczy naszyjnik. Od morza do morza, 2 tomy. Kim, 2 tom. **Kłosy**: 1883, 1887, 4 tom. **Konopnicka M.**: Nowele. Na drodze. Italia. Damnata. Helenica. Wybór pism. Poezye, 4 tom. Ludzie i rzeczy. **Kołaczkowski I.**: Wiadomości dotyczące się przemysłu i sztuki, w Polsce. **Kowerska Z.**: Bracia z wyboru, 2 tom. Powieści. **Kontrymowicz J. O.**: Książę Holuba. Z czeluści piekielnych. **Kosmos**, 1901. **Kostomarow**: Kudejar. **Korzeniowski J.**: Kollokacya. **Kosiński Am.**: Opowiadania żołnierskie. **Kowerska Z.**: Z pamiętnika ornitologa. **Kraśiński Z.**: Pisma, 4 tom. **Kraszewski J. J.**: Stara baśń, 3 tom. Kordecki 2 tom. Złote jabłko, 4 tom. Waligóra, 3 tom. Matka królów, 2 tom. Polska w czasie trzech rozbiorów, 3 tom. Brühl, 3 tom. Pod błachą, 3 tom. **Krechowiecki Ad.**: Fiat lux. Najmłodszy, 2 tom. **Kroże. Krügera**: pamiętniki, 2 tom. **Krzywoszewski St.**: Pani Julia.
- Lamb K.**: Powieści Szekspira. **Laskowski K.**: Wiersze i śpiewki. **Lasota A.**: Kościuszek pod Racławicami. **Lavissee E.**: Napoleon I. w świetle najnowszych badań, 2 tom. **Langie A.**: Pamiętniki. **Lenartowicz T.**: Bitwa Racławicka. **Lejkin N.**: Nasi za granicą. **Libelt K.**: Pisma. **Lichtenberger A.**: Ofiara. **Lisicka A.**: Ze świata muzyki. **Lorentowicz J.**: Wybór nowel francuskich.
- Łoziński W.**: Skarb watażki.
- Malczewski A.**: Marya. **Manteuffel M.**: Statysci. **Margert**: Racławice. Matka. Sta Cecylia. Trzy doby dziejowe. **Maryński B.**: Ester. **Maskoff J.**: Tamten. **Marden Svett Orisson**: Sztuka życia, 2 tom. **Menault E.**: Miłość macierzyńska u zwierząt, 2 tom. **Mereżkowski D.**: Julian Apostata. **Mickiewicz A.**:

- Poezye, 4 tom. Wybór listów. **Morawska Z.**: Wilcze gniazdo. Giermek książęcy. **Morioles hr.**: Pamiętniki o dworze W. ks. Konstantego. **Mottaz E.**: Stanisław Poniatowski i Maurycy Glayse, 2 tom.
- Narkiewicz N. J.**: Ze wschodu. **Niemcewicz J. U.**: Dzieła 5 tom. **Nowiński J.**: Sienkiewicz.
- Orzeszkowa El.**: Argonauci. Chwile. Sylwek Cmentarnik. Pan Graba, 3 tom. Eli Makower, 3 tom. Na prowincyi 2 tom. Z życia realisty. Cnotliwi. Wesola teoria i smutna praktyka. Rodzina Brochwiczów, 2 tom. Ostatnia miłość. Zygmund Ławicz i jego koledzy. Pamiętnik Waławy 4 tomy, **Ouida**: Puck, jego koleje i przygody, 2 tom.
- Pamiętnik literacki** 1902. **Pawiński A.**: Hiszpania 2 tom. **Petelenz K.**: Walki Zulów i Boerów. **Peplowski St. Schnür**: Z przeszłości Galicyi, **Peschel O.**: Historia wielkich odkryć w 15 i 16 wieku. **Pieniążek C.**: Z jasných dni. Temu lat 27. O Kościuszcze. **Piotrowski R.**: Ucieczka z Syberyi. **Plewińska G.**: Finlandya. **Poliński R.**: Nauka stenografii. **Popiel W. Dr.**: Kobieta wobec badań nauki społecznej. **Popławski J.**: Ciekawe obrazy z życia ludów. **Prus Bol.**: Emancypantki, 4 tom. Lalka, 2 tom. Faraon 3 tom. Opowiadania wieczorne. Drobiazgi. Pierwsze opowiadania. Pisma tom 1.
- Rawita Fr.**: Poszukiwacze szczęścia. Marzenia. Złotobrody emir. Raclawice
- Rej M.**: Żywot człowieka poczciwego 3 tom. **Reymond St.**: Komediantka. Fermenty 2 tom. Ziemia obiecana 2 tom. **Rehman A.**: Szkice podróży do południowej Afryki. **Reinstein Fr.**: Humoreski. **Rodziewiczówna M.**: Błękitni, 2 tom. Klejnot. Szary proch. **Rogosz J.**: Motory życia, 2 tomy. Błagierzy, 2 tom. Nad jeziorem, 2 tom. **Ronikier J.**: Promienna toń.
- Rydel J.**: Zaczarowane koło. **Rzewuski H.**: Listopad.
- Sarnecki Z.**: Historia literatury francuskiej. **Sawicki J. Dr.**: Podróże po Hiszpanii. **Seras M.**: W biurze telegraficznem. **Sewer** (Maciejowski). Na szerokim świecie. Nafta, 3 tom. Matka. Starzy i młodzi. Wybór pism. Polka i Amerykanka. **Sielski J.**: W pół drogi. **Siemiradzki**: Na kresach cywilizacyi. Listy z podróży. **Sienkiewicz H.**: Pisma, 6 tom. **Sieroszewski W.**: (Sirko). Brzask. Dwanaście lat w kraju Jakutów. W matni. Risztau. **Słowacki J.**: Dzieła, 6 tom. **Sokołowski M.**: Studya i szkice z dziejów sztuki i cywilizacyi. **Słończewska**: Studentki, 2 tom. **Sonderreger Dr.**: Podstawy ochrony zdrowia, 3 tom. **Stanley H.**: Jak odszukałem Liwingstona. **Steczowska**: Obrazki z podróży do Tatrów i Pienin. **Spitzer S.**: Najjaśniejszy Pan Franciszek Józef I. **Szajnocha K.**: O królach i bohaterach polskich. Szkice historyczne, 4 tom. Matka Jagiellonów. Jadwiga i Jagiełło, 7 tom. **Śleczkowska M.**: Z naszego skarbcza (T. Czacki), **Świerk J.**: Z szarej przędzy. **Świącicki J. A.**: Historia literatury powszechnej, 6 tom.
- Tarnowski Stan.**: Historia literatury polskiej, 5 tom. Grabowski: Stannica hulaj-polska. **Tetmajer K.**: Książd Piotr. Anioł śmierci. Panna Mery. **Tepa**: Nie z salonu, **Tissandier G.**: Męczennicy w imię nauki. **Trampozyński W.**: Albania i Macedonia. **Tretiak J.**: Kaz. Brodzińskiego wspomnienia młodości. Mickiewicz w Wilnie i Kownie, 3 tom. Szkice literackie Ser. I. **Tygodnik ilustrowany Warsz.** 1880—1893, 18 tom. **Turgenjew J.**: Z zapisek myśliwego.

- Urbanowska Z.:** Atlanta czyli przygody młodego chłopca.
Verne J.: Przygody trzech Rosyan i trzech Anglików w połudn. Afryce. **Vigny Alfr.:** Cing-Mars albo sprzymierzenie za Ludwika XIV.
Waligóra J. ks. Stanowisko włościan w Polsce. **Wazow J.:** Pod jarzmem tureckiem.
Wet de Jonerał: Trzy lata wojny o niepodległość, 2 tom. **Wędrowiec,** Czasop. ilustr. 1875, 1876, 1892, 6 tom. **Weyssenhof J.:** Sprawa Dołęgi.
Wielogłowski W.: Kraków przed 40 laty. **Wilkins M. E.:** Pembroke. **Witkiewicz S.:** Sztuka i krytyka. **Wodzicka T.:** Historia polska, 3 tom. **Wójcicki W.:** Amerykanin. **Wszechświat:** Tygod. przyrod. 1900–1902, 3 tom.
Wybranowski Al.: Ongi w dworach i dworach szlacheckich. **Wyspiański Stan.:** Wesele.
Zacharyasiewicz J.: Tajemnica Stefanii, 2 tom. Po ślubie. **Zagórski (Chochlik):** Nowele. **Zaleska M.:** Z pałaców i chat. **Zapolska G.:** Fin-de-siecliska. One.
Zathey H.: Antologia grecka i rzymska, 2 tom. **Zawadzki Wł.:** Grody polskie.
Zawiliński R.: Poradnik językowy 1901–1903, 3 tom. **Zeyer J.:** Jego i jej świat. **Zielińska M.:** W szkole życia. **Zmogas:** (Rodziewiczówna) Pożary i zgliszcza. **Zmorski R.:** Podania i baśnie ludu na Mazowszu. **Zorjan:** Bohaterowie i niewolnicy.

B) W języku niemieckim:

- Andersen:** Märchen. **Arnold B.:** Am heiligen Nil.
Benseler G.: Der Spion, nach Cooper. **Brehm A.:** Vom Nordpol zum Aequator.
Bücher K.: die Entstehung der Volkswirtschaft.
Casati G.: Zehn Jahre in Aequatoria 2 t.
Duncker C.: Das Buch vom Vater Radetzky. Feldmarschall Erzherzog Albrecht.
Eschtruth N.: Polnisch Blut. Roman 2 t.
Goete W.: Werke, 10 t. **Göll H.:** Die Weisen und Gelehrten des Altertums.
Hauff W.: Sämtliche Werke, 6 t. **Herkner H.:** Die Arbeiterfrage. **Hoffmann Fr.:** Der Schatz des Inka, Liebet eure Feinde. **Hoffmann E. T. W.:** Werke, 2 t.
Kummer u. Stejskal: Deutsches Lesebuch.
Lessing G. E.: Sämtliche Werke, 8 t.
Marlitt E.: Das Geheimnis der alten Mamsell. Das Eulenhäus. **Moderne Kunst.** 2 t. **Mörishöffer S.:** Robert des Schiffsjungen Fahrten u. Abenteuer (Aus) Persien. **Potting H.:** Aus Marthas Tagebuch. („Suttner: Die Waffen nieder“).
Schiller F.: Werke, 6 t. **Stanley H.:** Reise durch den dunklen Weltteil. **Stefan I. Dr.:** Hundert Jahre in Wort u. Bild. Eine Kulturgeschichte des XIX. Jahrh. **Strecker Chr.:** Auf den Diamanten- u. Goldfeldern Südafrikas.
Sudermann H.: Frau Sorge.
Teuffenbuch A.: Neues Vaterländisches illustriertes Ehrenbuch. **Tutschek B.:** Das Muster-Comptoir.
Zehden Dr.: Handelsgeographie. **Zur guten Stunde.** Illustrierte Zeitschrift. 8 t.

C) W języku francuskim:

- Boileau N.:** Oeuvres à l'usage de la jeunesse. **Boisseau G.:** Le vocabulaire de l'enfance.
- Feuillet O.:** Le village, **Florian:** Don Quichotte de la Manche, de l'espagnol.
- Glauser Ch.:** Cours élémentaire de correspondance.
- Hugo V.:** Les travailleurs de la mer, 4 t.
- Journal de la jeunesse** (1887–1892), 12 t.
- Sinigalla L.:** Lectures commerciales françaises. **Sand George:** Mauprat, 2 t.
- Vattermare H.:** David Livingstone. Voyages. **Verlaine P.:** Choix de poésies.
- Verne Jul.:** Le rayon vert.

D) W języku rosyjskim:

- Gogol:** Taras Bulba.
- Maksymow I.:** Gramatyka rosyjska. — Pamięci **Puszkina.**
- Wolper M.:** Russkaja ricz.

Mapy Geograficzne.

1. **Bamberg K. u Fr.:** Schulwandkarte v. Europa.
2. **Bamberg K.:** Schulwandkarte der britischen Inseln.
3. " " " " von Russland.
4. **Berghaus H.:** Chart of the World.
5. **Brunelik C.:** Belgien, Holland u. Luxemburg.
6. **Debes E.:** Physikalische Erdkarte in Mercators Projection.
7. **Doležal A.:** Galicya i Bukowina.
8. **Globus:** (45 cm. w średnicy) — Felkl, Praga.
9. " (20 cm. w średnicy) — Felkl, Praga.
10. **Gaebler E.:** Deutsches Reich, Niederlande, Belgien, Schweiz u. deutsch-österr. Länder.
11. **Haardt-Gustawicz:** Mapa austuryacko-węgierskiej monarchii.
12. **Haardt V.:** Übersichtskarte von Europa.
13. **Kiepert R.:** Balkan Halbinsel (polit.).
14. " " " " Italien (polit.).
15. " " " " Schulwandkarte von Nord u. Süd Amerika.
16. " " " " Asien.
17. " " " " Afrika.
18. " " " " Australien.
19. " " " " Frankreich,
20. **Lang G:** Erdkarte in Merkators Projektion.
21. **Le Monnier Fr.:** Sprachenkarte von Oesterreich-Ungarn.
22. **Letoschek E.:** Tableau der wichtigsten meteorologisch-geographischen Verhältnisse.
23. **Majerski St.:** Galicya.
24. Menschenrassen (obraz).
25. **Klement J.:** Commercielle Special-Karte der öst.-ung. Monarchie.
26. **Schmidt R.:** Wandtafeln zur mathematischen Geographie (3 tablice).
27. **Schweiz:** Kümmerly & Frey, Bern.
28. **Eschner M.:** Technologische Wandtafeln (9 tablic).
29. Uebersichtskarte der Eisenbahnen der öst.-ung. Monarchie, Wien Artaria.
30. **Umlauf Fr.:** Europa (politisch).

Mapy historyczne.

1. **Gustawicz Br.:** Europa w drugiej połowie XVI. w.
2. **Kampen A.:** Imperium Romanum.
3. **Kiepert H.:** Wandkarte der alten Welt.
4. " " Graeciae Antiquae tabula.
5. **Sprunner-Bretschneider:** Historischer Wandatlas (Nr. I—X.).

